

Υιοθεσία του αρχαίου θεάτρου της Μεσσήνης από τους μαθητές της Γ΄ γυμνασίου του 38^{ου} Γυμνασίου Αθηνών.

Οι μαθητές μας, της Γ΄ γυμνασίου, υιοθέτησαν το αρχαίο θέατρο της Μεσσήνης, στα πλαίσια της ευαισθητοποίησης τους απέναντι στην πολιτιστική μας κληρονομιά. Για αυτόν το σκοπό, διοργανώθηκε για πρώτη φορά στο σχολείο μας τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή της Γ΄ γυμνασίου. Οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί για τη δράση αυτή ήταν οι: Κα Μόρδου Νίνα, η Κα Ζήση Γεωργία καθώς και οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι ήταν ταυτόχρονα και συνοδοί στην συγκεκριμένη εκπαιδευτική εκδρομή: Κος Δρίβας Εμμανουήλ, Κος Κατσιούρας Δημήτρης, Κα Κούβελου Μαρίζα και η Κα Φλέγγα Άννα.

Δράση: «Υιοθεσία αρχαίων θεάτρων. Μαθητές ξεναγούν μαθητές στα αρχαία θέατρα» Μια εκπαιδευτική δράση για ευφάνταστες δημιουργίες από τη συνάντηση μαθητών με την πολιτιστική μας κληρονομιά»

Η δράση αυτή που σχεδιάστηκε από το Διάζωμα για να ενταχθεί στον άξονα «Αισθητική Αγωγή στην Εκπαίδευση» του προγράμματος «Κοινωνικό Σχολείο» του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, απευθύνθηκε σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και είχε ως στόχο να ενθαρρύνει τους μαθητές να γνωρίσουν, να αγκαλιάσουν και να προστατεύσουν τα αρχαία θέατρα, αυτό το κορυφαίο επίτευγμα της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής, εκεί όπου συντελέστηκε η έκρηξη των δημοκρατικών θεσμών και άνθισε η πολιτιστική και πνευματική δημιουργία.

Σκοπός της δραστηριότητας αυτής είναι οι μαθητές:

- να μάθουν για τους αρχαίους θεατρικούς χώρους της περιοχής τους,
- να μάθουν για τη γέννηση και εξέλιξη του θεάτρου,
- να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα της μέριμνας για την ανάδειξη και την προστασία των αρχαίων μνημείων,
- να εκπονήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα μελέτης του αρχαίου θεάτρου,
- να οργανώσουν δράσεις βίωσης του θεάτρου με διδασκαλία παραστάσεων,

- να οργανώσουν συνεργατικά προγράμματα με άλλες μαθητικές κοινότητες του εσωτερικού και εξωτερικού,
- να υιοθετήσουν τα αρχαία θέατρα της επιλογής τους.

Περιγραφή μνημείου

Το Θέατρο της αρχαίας Μεσσήνης λειτουργούσε και ως χώρος μαζικών συγκεντρώσεων πολιτικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με μαρτυρία του Πλουτάρχου στο Θέατρο αυτό έλαβε χώρα η κρίσιμη συνάντηση του Φιλίππου Ε΄ της Μακεδονίας και του στρατηγού της Συμπολιτείας Αράτου το 214 π.Χ., μια μέρα μετά τη λαϊκή εξέγερση και τη σφαγή των αξιωματούχων της πόλης και διακοσίων εύπορων πολιτών. Στο Θέατρο συγκεντρώθηκαν οι κάτοικοι της μεσσηνιακής πρωτεύουσας και το 183 π.Χ. Εκεί είχε εκτεθεί σε κοινή θέα ο περίφημος στρατηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας Φιλοποίμην ο Μεγαλοπολίτης, γνωστός και ως ο τελευταίος Έλληνας, που είχε αιχμαλωτιστεί σε νικηφόρο για τους Μεσσηνίους σύγκρουση. Σύμφωνα με τις παραπάνω φιλολογικές μαρτυρίες, η πρώτη οικοδομική φάση του Θεάτρου της Μεσσήνης χρονολογείται στον πρώιμο 3ο αιώνα π.Χ., χρονολόγηση που επιβεβαιώνεται από τα ανασκαφικά δεδομένα.

Το κοίλον εδράζεται σε τεχνητή επίχωση, συγκρατούμενη από ισχυρό τοίχο αντιστήριξης (ανάλημμα) ακανόνιστου πεταλοειδούς σχήματος, που διακόπτεται περιμετρικά ανά είκοσι περίπου μέτρα από οξυκόρυφες πυλίδες. Το ανάλημμα του κοίλου ήταν στο σύνολο του ορατό και προσιτό από έξω και όχι ενσωματωμένο στο πρηνές λόφου, στοιχείο που χαρακτηρίζει θέατρα και αμφιθέατρα της ρωμαϊκής περιόδου. Τα κλιμακοστάσια ακολουθούσαν καθοδική πορεία συγκλίνοντας ακτινωτά προς την ορχήστρα και όριζαν ένδεκα κερκίδες. Στο προσκήνιο διατηρείται σειρά ιωνικών κιόνων και ημικιόνων από επιχρισμένο ψαμμίτη, που ανήκουν στην πρώτη ελληνιστική φάση, έχουν όμως χρησιμοποιηθεί ως υποστηρίγματα κάτω από το δάπεδο του ρωμαϊκού διευρυμένου προσκήνιου.

Από τα λίθινα εδώλια του κάτω κοίλου σώζονται στη θέση τους ελάχιστα. Αυλάκι απορροής των ομβρίων περιτρέχει την ορχήστρα, περνά κάτω από το νοτιοανατολικό άκρο της σκηνής και οδηγεί τα νερά της βροχής σε μεγάλο υπόγειο αγωγό. Ήλθαν στο φως δύο λίθινοι θρόνοι με λεοντοπόδαρα και χωριστά δουλεμένο υποπόδιο, ο ένας από τους οποίους βρίσκεται τοποθετημένος στην κορυφή της ορχήστρας. Το ερεισίνωτό του απολήγει σε κεφάλι χήνας. Φαίνεται ότι προοριζόταν για τον ιερέα του θεού Διόνυσου ή τον αγωνοθέτη των Διονυσίων. Σώζεται επίσης ενεπίγραφο βάθρο χάλκινου αγάλματος τοποθετημένο στα δεξιά (δυτικά) του θρόνου, το οποίο αναφέρεται σε αγωνοθέτη της γιορτής των Διονυσίων.

Αξιοσημείωτη ιδιομορφία αποτελεί η παρουσία μεγάλου κλιμακοστασίου σε επαφή με το εξωτερικό ανάλημμα του κοίλου. Λειτουργούσε ενδεχομένως ως μία τρίτη “άνω πάροδος” σε εξαιρετικές περιπτώσεις για την αιφνιδιαστική “εκ των άνω” κάθοδο ηθοποιών στη σκηνή. Οι λίθοι του αναλήμματος της δυτικής παρόδου έχουν επιμελώς κατεργασμένη την ορατή τους επιφάνεια και φέρουν τεκτονικά σημεία. Το ανάλημμα της ανατολικής παρόδου είναι κατασκευασμένο με ορθογώνια, αδρά δουλεμένα και σφικτά αρμολογημένα αγκωνάρια.

Η σκηνή με το προσκήνιο ανακατασκευάστηκαν στα χρόνια των αυτοκρατόρων Αυγούστου και Τιβερίου πάνω στα ερείπια της ελληνιστικής σκηνής. Τα ίχνη της φάσης αυτής δεν είναι εύκολα διακριτά, διότι ενσωματώθηκαν εξ ολοκλήρου στην τρίτη φάση επισκευών και ανακατασκευών μεγάλης κλίμακας.

Επισκευές μεγάλης κλίμακας πραγματοποιήθηκαν στο Θέατρο γύρω στα μέσα του 2ου αιώνα μ.Χ. με έξοδα του ευεργέτη της πόλης Τιβέριου Κλαύδιου Σαιθίδα, αρχιερέως των Σεβαστών και Ελλαδάρχου, σύμφωνα με τη μαρτυρία δύο μακροσκελών ψηφισμάτων, χαραγμένων στα βάθρα τιμητικών ανδριάντων που ήταν ανιδρυμένα στις κόγχες της σκηνής.

Η πρόσοψη της σκηνής (scenaefrons), μήκους 33 και πλάτους 4 μέτρων, αναπτυσσόταν σε ύψος και ήταν τουλάχιστον τριώροφη. Κάθε όροφος περιελάμβανε κίονες, θύρες, αψίδες και κόγχες διακοσμημένες με αγάλματα. Οι κίονες του κάτω ορόφου, από γκρίζο γρανίτη και ερυθρόλευκο μάρμαρο εναλλάξ, ήταν μεγαλύτεροι από τους υπερκείμενους και έφεραν περίτεχνα κορινθιακά, περγαμηνά και ιωνικά κιονόκρανα που βάσταζαν θριγκό (τμήμα του οικοδομήματος πάνω από τους κίονες που συμπεριλάμβανε το επιστήλιο, τη ζωφόρο και το γείσο). Το σκηνικό οικοδόμημα έφερε επένδυση από μαρμαρίνες πλάκες, ορισμένες από τις οποίες είχαν έξεργα διακοσμητικά στοιχεία.

Αγάλματα και κυρίως χάλκινοι ανδριάντες διακεκριμένων Μεσσήνιων και ευεργετών της πόλης φαίνεται ότι ήταν ανιδρυμένα γύρω στην ορχήστρα, όπως δείχνουν τα σωζόμενα βάθρα. Ένα από αυτά έφερε τον ανδριάντα ενός Μεσσήνιου νεοπλατωνικού φιλόσοφου. Η ορχήστρα της φάσης των μέσων του 2ου αιώνα μ.Χ. (φάση επισκευής των Σαιθιδών) έφερε πλακόστρωση από πολύχρωμες λίθινες πλάκες. Καμαροσκέπαστη είσοδος οδηγούσε στην ορχήστρα από τα ανατολικά, όταν καταργήθηκαν οι πάροδοι της ελληνοιστικής φάσης.

Από τα τέλη του 3ου - με αρχές 4ου αιώνα μ.Χ. είχε αρχίσει η κατάρρευση και η λιθολόγηση του Θεάτρου. Δεν χρησίμευε σε τίποτε πλέον και μετατράπηκε σε "λατομείο" για τους κατοίκους της ύστερης αρχαιότητας και κυρίως της εκχριστιανισμένης Μεσσήνης. Αρχιτεκτονικά λείψανα πρωτοβυζαντινού και βυζαντινού οικισμού εκτείνονται σε ολόκληρο το άνω πλάτωμα του Θεάτρου και συνεχίζονται προς τα βόρεια και τα ανατολικά. Η χρήση του Θεάτρου ως λατομείου συνεχίστηκε, χωρίς διακοπή από τον 7ο αιώνα ως και την περίοδο της Ενετοκρατείας (1356-1553), παράλληλα με τη λειτουργία της παρακείμενης Βασιλικής, καθώς και με τη χρήση του οικισμού, σύμφωνα με τα νομίσματα, την κεραμική, αλλά και τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα.

